

REZULTAT 1

YO.US.T.A.R. Pregled literature i metodološki okvir – Rezime

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

YOUTH workers USING Theatre Augmenting cReativity

Project No. 2020-1-IT03-KA227-YOU-020563

Version 1.0

Elaborated by: MOSAIC // Culture & Creativity

December 2021

TEATRO ALLA GUILLA (IT)

MIR AKADEMIEN (SE)

MOSAIC (GR)

ACD LA HOYA (ES)

KNOW AND CAN (BG)

KULTURANOVA (RS)

KUD TRANSFORMATOR (SI)

Disclaimer

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Uvod

YO.US.T.A.R – Omladinski rad za razvijanje kreativnosti pomoću pozorišta je projekat koji je razvijen u okviru Erasmus+ programa od strane 7 evropskih organizacija. Projekat ima za cilj da poveća društvenu inkluziju mladih kroz pozorište i kreativnost, nadovezujući se na evropske vrednosti prihvatanja i tolerancije, i da promoviše interkulturalni dijalog kroz grčke mitove o Antigoni i Eneju. Takođe, YO.US.T.A.R želi da mladima pruži prostor da koriste pozorište kako bi se u njima podstaklo samopoštovanje, samosvest i samopouzdanje. I poslednje, YO.US.T.A.R ima za cilj da ponudi omladinskim radnicima u pozorištima i nevladinim organizacijama priručnik koji će omogućiti dublje razumevanje njihove publike i povećati njihove profesionalne veštine u oblasti umetnosti i društvene inkluzije.

Sve partnerske organizacije će razvijati i deliti najbolje prakse iz svojih zemalja i iz svog prethodnog iskustva kako bi proizvele konačne rezultate projekta (skup alata, preporuke, pregled literature i metodološki okvir) koji se mogu koristiti širom Evrope. Trenutna društvena nestabilnost izazvana aktuelnom zdravstvenom krizom zbog Covid-19 je povećala disparitete i socijalnu isključenost najslabijih grupa, uključujući mlade. Zbog toga su potrebni inovativni i kreativni odgovori, kao na primer YO.US.T.A.R. teatarske radionice koje mogu da ponude jednostavan, ali efikasan alat za podsticanje novih mogućnosti i novih kompetencija kako za trenere/facilitatore koji rade sa mladima, tako i za same mlade. Projekat uključuje različite pozorišne tehnike i obezbeđuje visokokvalitetne i veoma relevantne rezultate, proizvedene kroz doprinos partnerskih organizacija, od kojih svaka doprinosi sopstvenim znanjem i iskustvom u vezi sa pozorištem za društvenu inkluziju mladih.

Preciznije, cilj IO1– prikazan u ovom izveštaju – jeste da razvije kolektivni pregled literature i korisnog metodološkog okvira, fokusirajući se na potencijal za obuku pozorišta i kreativnosti u svrhe socijalne inkluzije.

U drugoj fazi, priručnik za one koji rade sa mladima razvijaće se na osnovu YO.US.T.A.R. metodologije, sa ciljem da ponudi uputstvo za pozorišne edukatore / omladinske radnike / facilitatore širom Evrope. Konačno, biće napravljene preporuke za praktičare i uporedna analiza kako bi se ciljala šira publika i proširila metoda u većem obimu, podržavajući održivost rezultata projekta.

Ovaj izveštaj pruža pregled prvog Rezultata projekta, namenjen razvoju metodološkog pristupa koji koristi pozorište i YO.US.T.A.R. metodologiju kao sredstvo za unapređenje kreativnosti i socijalne inkluzije prilagođeno potrebama mladih. Inovativni element ovog teatarskog metodološkog pristupa je da će biti osmišljen tako da omogući mladim ljudima i pozorišnom osoblju koje radi sa njima da razviju svoje društvene i kreativne kapacitete koji će im omogućiti da istražuju i prevazilaze lične prepreke zahvaljujući novativnim teatarskim tehnikama. Takođe će razviti veštine slušanja, samopoštovanje, samosvest i međukulturnu komunikaciju.

Ovaj **Metodološki okvir** će olakšati pojašnjenje YO.US.T.A.R. metodologije za razvijanje samopoštovanja i samopouzdanja kod mladih. IO1 uključuje i pregled literature koji ocrtava širu sliku pozorišta za socijalno uključivanje u svim partnerskim zemljama. Predloženi metodološki pristup i okvir će biti lako **prenosivi** na druge države članice Evropske unije, budući da je praćen skupom konkretnih uputstava iz različitih nacionalnih konteksta zajedno sa smernicama za implementaciju.

Na osnovu okvira projekta, rezultat 1 je podeljen na 4 poddela:

IO1 – A1 Pregled literature o pozorištu kao alatu za socijalno uključivanje mladih;

IO1 – A2 Razvijanje pristupa korišćenju pozorišta kao alata za socijalno uključivanje;

IO1 – A3 Istraživanje o oblastima primene pozorišnih tehnika za pitanja mladih;

IO1 – A4 Finalizacija pregleda literature i metodološki okvir

Stvaranje metodološkog okvira, u kojem se sve ove metode mogu ocrtati, inovativno je i obezbediće nove alate za sve kulturne institucije, aktere i pojedince koji su zainteresovani za korišćenje **teatra** kao alata za **socijalnu inkluziju**.

Analiza na osnovu istraživanja

Sa ciljem da se identifikuju i trenutna upotreba pozorišnih tehnika kao alata za društvenu koheziju i povezane potrebe mladih, pozorišnog osoblja i omladinskih radnika, kako bi se razvio metodološki okvir po meri, kratka analiza je sprovedena za svaku partnersku zemlju, odnosno u **Italiji, Grčkoj, Bugarskoj, Švedskoj, Španiji, Srbiji i Sloveniji.**

Stoga je MOSAIC razradio protokol analize uz relevantne doprinose ostalih partnera. Protokol je sadržao skup pravila i korisnih instrukcija za pravilnu implementaciju analize, uključujući definiciju pitanja, metoda, procedura i alata.

Tačnije, analiza uključuje sledeće aktivnosti:

- pregled relevantnih objavljenih studija sprovedenih na nacionalnom ili nivou EU o pozorištu za socijalnu inkluziju sa naknadnim pregledom literature u svim zemljama;
- organizovanje 1 fokus grupe po zemlji sa maksimalno 10 učesnika (pozorišno osoblje i omladinski radnici) za ispitivanje potreba za obukom za rad sa mladima.

Detaljni podaci iz navedenih aktivnosti su prikazani u prilogima, ukoliko se to zahteva.

YO.US.T.A.R.

Omladinski radnici povećavaju kreativnost koristeći pozorište

A1. Pregled literature

Za pripremu i pravilan završetak sedam prepoznatljivih kratkih studija o pregledu literature, koje su sproveli svi članovi YO.US.T.A.R. partnerstva, šablon zbirke istraživanja i studija slučaja je dizajnirao i distribuirao odgovorni partner IO1, MOSAIC. Ovaj šablon je pomogao partnerima da ispituju i predstave kako se pozorište može koristiti kao sredstvo za socijalno uključivanje mladih, praveći svoju kratku analizu na kohezivan način.

Nakon internog dogovora, dogovorena je raspodela opterećenja i to:

- Zemlje partneri treba da prikupe najmanje tri članka, rada i istraživačke studije u vezi sa temom pozorišta za socijalno uključivanje, iz svojih zemalja ili sa međunarodnog nivoa.
- Zemlje partneri treba da prikupe najmanje dve studije slučaja i najbolje prakse u vezi sa temom projekta iz svojih zemalja.

Konačni okvir (IO1) neće samo olakšati pojašnjenje YO.US.T.A.R. metodologije za razvoj samopoštovanja i samopouzdanja mladih, već može poslužiti i kao osnova za validaciju njihovih iskustava i tako delovati kao terapeutsko sredstvo. Dakle, s obzirom na njegovu važnost, IO1 se ne bi mogao smatrati završenim bez pregleda literature, koji daje širu sliku pozorišta za socijalno uključivanje u svim partnerskim zemljama.

Istraživački doprinos partnera bio je više nego koristan za cilj projekta u ovom pravcu. Svih sedam partnerskih organizacija pokazalo je svoje veliko iskustvo u ovoj oblasti, kao što su istraživačke veštine, obezbeđujući bogat izbor akademskih radova, publikacija, istraživačkih projekata, studija slučaja i dobre prakse.

Stoga, u nastojanju da se sumira obimni pregled literature – koji je detaljno predstavljen u Aneksu 1 – predstavljeni su neki od najznačajnijih zaključaka, kako sledi:

U pogledu akademskog istraživanja, glavne fokusne tačke odabrane literature su →

- ❖ Pozorište u zajednici, koje ima za cilj inkluzivne pozorišne produkcije. Odličan primer je „Pozorište Odiseja“ sa grupom glumaca sa invaliditetom i bez invaliditeta koji rade zajedno.
- ❖ *Devised Theatre*¹, kao tehnika za unapređenje ljudske kreativnosti na osnovu Kaufmanove skale domena kreativnosti.
- ❖ Pozorišna improvizacija, kao aktivna metodologija koja dokazano smanjuje odbacivanje vršnjaka.
- ❖ Pozorište potlačenih, kao praksa političkog pozorišta iz naroda i za narod, dokazano podiže svest.
- ❖ Pozorišna terapija, koja se koristi u različitim okruženjima i uslovima, takođe za osobe sa delinkventnim ponašanjem, npr. zatvorenike.

Što se tiče dobrih praksi, glavne fokusne tačke odabrane kolekcije su →

- ❖ Teatar integracije, u vidu multikulturalnih pozorišnih ansambala sa akcentom na mlade imigrante. Sve više ovakvih produkcija odvija se u različitim zemljama, posebno u onima koje su najviše patile od migracione krize, npr. Italija i Grčka.
- ❖ Pozorište lutaka i pravljenje lutaka koje se koriste u obrazovanju odraslih za unapređenje programa socijalne inkluzije.
- ❖ Poboljšati tehnike pozorišta i forum teatra namenjene preduzećima, pomažući nezaposlenim osobama i NEETS da bolje pristupe tržištu rada i poslovnim potrebama.
- ❖ Časovi savremenog pozorišta za aktivnu omladinu.

¹ proces rada na predstavi gde svi učesnici, zajednički grade materijal predstave

A2. Fokus grupa – vrednovanje

U drugoj fazi istraživačke aktivnosti, projekat je zahtevao organizovanje sedam posebnih nacionalnih fokus grupa (FG) sa dramskim edukatorima, pozorišnim osobljem, glumcima, članovima akademske zajednice i omladinskim facilitatorima. Svrha FG je bila da se sa učesnicima diskutuje i o ciljevima projekta, aktivnostima, procenjenim rezultatima, ali i da se prikupe povratne informacije od njih – na osnovu njihovih sopstvenih profesionalnih iskustava – koje bi se mogle koristiti za izradu metodološkog okvira.

Što se tiče metodologije i razvoja intervjua sa učesnicima, partner za koordinaciju je osmislio i upoznao partnere sa skupom detaljnih smernica o tome kako voditi FG.

Sledeći korak u razvoju FG započeo je identifikacijom potencijalnih učesnika za intervju, na osnovu poslovnih kontakata svakog partnera, ali i uzimajući u obzir mrežu i poziciju stručnjaka i prethodno relevantno iskustvo.

FG su ciljano održane kao male grupe sa do 10 učesnika po zemlji kako bi se vodila otvorena diskusija od strane moderatora i stvorila bogata debata bez izostavljanja učesnika. Iako bi bilo bolje da se grupe sastanu na istom, fizičkom mestu, u slučaju YO.US.T.A.R. projekta, partneri su odlučili da svoje sastanke organizuju onlajn uzimajući u obzir situaciju sa Covid-19 i činjenicu da su učesnici boravili na različitim lokacijama.

Nakon što su učesnici identifikovani, pozivi su uglavnom slati putem e-pošte kako bi se predstavili:

- YO.US.T.A.R. projekat, njegovi partneri, ciljevi, ciljne grupe, predstojeće intelektualne rezultate i druge aktivnosti koje treba organizovati,
- cilj koji stoji iza organizacije svake fokus grupe i važnost njihovog učešća i doprinosa.

Koordinator IO je obezbedio zajednički obrazac za izveštavanje, set smernica i formulara za saglasnost koji će biti podeljeni učesnicima FG.

Obrazac za saglasnost je pokrивao pitanja kao što su:

- Poverljivost: zbog činjenice da su učesnici delili važne i često osetljive lične podatke, i samo istraživači bi trebalo da imaju pristup odgovorima učesnika.
- Zaštita podataka: učesnici su dobili uverenje da neće biti javno objavljene

informacije koje bi ih identifikovale kao učesnike u istraživanju.

- Pravo na povlačenje: partnerstvo je pokazalo da učesnici razumeju prirodu i svrhu istraživanja i da se mogu povući iz procedure u bilo kom trenutku.
- Saglasnost: ljudi su pristali da učestvuju u istraživanju svojom slobodnom voljom, pismenim ili usmenim pristankom koji je snimljen.

Partneri su pripremili unapred definisan skup pitanja i koristili otvorena pitanja koja izbegavaju odgovor „da“ ili „ne“. Skup odabranih pitanja i metodologija koja stoji iza plana pitanja bili su veoma korisni tokom završne faze fokus grupa, analize i izveštavanja.

Pitanja koja su korišćena za pokretanje diskusije bila su sledeća:

PITANJE 1: Da li ste radili ili trenutno radite sa mladima? Ako da, da li pripadaju određenoj kategoriji kojoj je potrebna inkluzija (marginalizovani mladi, NEET-i, migranti/izbeglice itd.)?

PITANJE 2: Šta biste opisali kao glavne izazove sa kojima se mladi danas suočavaju?

PITANJE 3: Po Vašem mišljenju, koje veštine su vam potrebne (ili drugim ljudima koji rade sa mladima), da biste bili efikasniji i pomogli mladima da se uključe u društvo?

PITANJE 4: Da li ste do sada koristili pozorišne metodologije i tehnike? Ako jeste, dajte nam kratak opis.

PITANJE 5: Da li ste upoznati sa nekim uspešnim pričama / dobrim praksama iz vašeg kraja ili drugih mesta, u vezi sa upotrebom pozorišta kao alata za inkluziju ili kao metodologije za suočavanje sa društvenim izazovima? Ako jeste, dajte opis i da li mislite da se može preneti na vaše područje?

PITANJE 6: Možete nastaviti sa bilo kojim drugim pitanjem koje bi moglo da se pojavi iz diskusije kako biste razumeli ili zabeležili konkretna mišljenja u vezi sa potrebama za obukom naše ciljne grupe (mladi i ljudi koji rade sa mladima).

PITANJE 7: Rezime i komentari anketara?

A.3 Istražite oblasti primene

GLAVNI IZAZOVI ZA MLADE

- Nestabilna i nepredvidiva budućnost
- Profesionalna orijentacija
- Diskriminacija u društvu/na tržištu rada/u ljudskim odnosima
- Predrasude
- Finansijska borba
- Nedostatak nezavisnosti (takođe finansijske)
- Nedovoljno vremena sa roditeljima (posebno za porodice u nepovoljnom položaju)
- Tehnološka „zavisnost“
- Uticaj društvenih mreža i društvenih medija
- Društvena marginalizacija
- Nisko samopoštovanje
- Nesigurni poslovi
- Individualizam
- Anksioznost, stres i mentalne bolesti
- Klimatske promene
- Egzistencijalni strah i neizvesnost
- Ekonomske migracije
- Nedostatak socijalnih veština
- Nedostatak razumevanja starijih
- Usamljenost
- Vidljivost i prepoznatljivost
- Seksualnost
- Nedostatak empatije
- Nema dovoljno izazova i odgovornosti
- Mogućnosti i uslovi za rad tokom Covid-19
- Nedostatak komunikacije između roditelja i mladih
- Nedostatak suštinske integracije mladih iz manjinskih grupa
- Preveliki pritisak društva
- Nedostatak poverenja u sebe (u svoje lične i profesionalne veštine), nisko samopoštovanje, problemi sa fizičkim izgledom

OBRAZOVNE VEŠTINE ZA BOLJE UKLJUČIVANJE MLADIH

- Svest o mentalnom zdravlju
- Veštine podrške/motivacije
- Veštine rešavanja konflikata
- Veštine angažovanja
- Tolerancija kulturnih razlika i sukoba
- Podučavanje marketinških sposobnosti za profesionalni razvoj mladih
- Veština upravljanja i pronalaženja resursa
- Stalni razvoj obrazovnih veština (nove discipline / praćenje trendova)
- Saosećanje
- Kako pristupiti mladima
- Strpljenje
- Izgradnja poverenja
- Saradnja i ko-kreacija
- Uvažavanje njihovog mišljenja, bez nadjačavanja
- Izražavanje svojih osećanja
- Prilagođavanje metoda rada, zadataka i ciljeva potrebama mladih
- Otvorenost
- Veštine vođenja grupe
- Organizacione sposobnosti
- Multidisciplinarnost
- Potrebe za prikupljanjem sredstava za inkluzivne pozorišne produkcije
- Dijalog sa stručnjacima (kada je to potrebno)
- Upoznavanje sa tačnom terminologijom za pristup mladima
- Pismenost o politički korektnom jeziku za manjine
- Fleksibilnost

A4. Finalizacija pregleda literature i metodološki okvir

Sumirajući kvalitativne rezultate i nalaze gorenavedenih istraživačkih aktivnosti, koje su se odvijale u kontekstu analize potreba IO1 YO.US.T.A.R. projekta, partnerstvo je došlo do sledećih rezultata u vezi sa najkorisnijim pristupima zasnovanim na pozorištu za potrebe socijalnog uključivanja mladih.

Spisak pozorišnih metodologija, tehnika i definicija

- **Teatar improvizacije:** pozorište sa improvizacijama gde je većina aktivnosti bez scenarija i neplanirana
- **Forum teatar:** naziva se i pozorište potlačenih, gde publika može da zaustavi predstavu i promeni je kako želi
- **Interaktivno pozorište lutaka:** lutkarska igra zasnovana na učenju i korišćenju različitih materijala gde deca i roditelji mogu da učestvuju i komuniciraju zajedno
- **Psihodrama:** akciona metoda, koja se često koristi kao psihoterapija, u kojoj ljudi koriste spontanu dramatizaciju, igranje uloga i dramatičnu samoprezentaciju²
- **Tehnika klovna:** humoristične vežbe za osobe sa Daunovim sindromom
- **Specijalna upotreba kostima:** sa ciljem da impresionira i privuče pažnju mladih
- **Plesna terapija i somatski ples:** korišćenje pokreta za promovisanje emocionalne, socijalne, kognitivne i fizičke integracije³
- **Dramaterapija:** korišćenje pozorišnih tehnika da bi se olakšao lični rast i promovisalo mentalno zdravlje
- **Vežbe komunikacije** kroz fizički teatar
- **Imitacija:** umetnost “kopiranja”
- **Teatar okruženja:** napraviti scenu sa ljudima i napraviti predstavu, gde će svi gledaoci i mladi (koji će biti glumci) moći da odu bilo gde u ovom prostoru i kreiraju – po scenariju – nove dijaloge, crpeći inspiraciju iz publike
- **Majeutički metod:** ideje dolaze od ljudi koji učestvuju
- **Igranje na maternjem jeziku:** mešanje glumaca, trenera i imigranata; mešanje zvuka različitih jezika
- **Participativni teatar:** mešanje ljudi iz radničke klase ili iz različitih naselja

²<https://www.goodtherapy.org/learn-about-therapy/types/psychodrama>

³<https://www.verywellmind.com/dance-therapy-and-eating-disorder-treatment-5094952>

- **DAS Theatre Feedback Method:** na osnovu objektivne analize i komentara samog dela, bez obzira na njegovu dopadljivost ili privlačnost
- **Drama procesa:** metod podučavanja i učenja gde i učenici i nastavnik rade u i van uloge⁴
- **Dokumentarni teatar:** integriše već postojeći dokumentarni materijal
Organizacija feedback sesija: (1) nakon predstave, kroz razgovore sa publikom, i (2) nakon radionica, ili čak nakon određenog perioda zajedničkog rada, razmišljajući o zadacima, dostignućima i o tome šta bi se moglo poboljšati
- **Devised theatre:** proces u kome ceo kreativni tim zajednički razvija emisiju (definicija Džona Voltona)⁵
- **Teatar novina:** pozorište u kojem se novinski članak (ili članci) dramatizuju u pozorišnu predstavu⁶
- **Uključivanje vežbi kontakta očima**
- **Storytelling:** društvena i kulturna aktivnost deljenja priča, ponekad uz improvizaciju, pozorište ili ulepšavanje

⁴<https://www.artsonthemove.co.uk/education/process-drama.php>

⁵<https://thetheatretimes.com/what-is-devised-theatre/>

⁶<https://imaginaction.org/media/our-methods/theatre-of-the-oppressed-2/newspaper-theatre>

Napomena: Ovo je samo indikativan spisak pozorišnih tehnika i metodologija koje je predložila naša grupa stručnjaka (dramski pedagozi, glumci, reditelji itd.) kroz njihovo učešće u aktivnostima analize potreba. Svaki pozorišni metod se može koristiti i prilagoditi potrebama određenih ciljnih grupa.

Kao rezultat vrednih povratnih informacija stručnjaka i doprinosa pregleda literature, 10 obrazovnih veština identifikovanih kao najznačajnije za dramske edukatore i omladinske radnike, i 8 najcitiranijih, predloženih i upućivanih pozorišnih metodologija i tehnika za društvenu inkluziju mladi, u kontekstu projekta YOUSTAR – Metodološki okvir su:

YOUSTAR metodološki okvir		
Edukativne veštine	1	Veštine podrške i motivacije
	2	Veštine angažovanja
	3	Empatija
	4	Tolerancija (kulturnih) različitosti
	5	Svest o mentalnom zdravlju i osetljivost
	6	Veštine vođenja grupe
	7	Poštovanje tuđeg mišljenja
	8	Otvorenost
	9	Saradnja i ko-kreacija
	10	Izgradnja poverenja
Metodologije i tehnike zasnovane na pozorištu	1	Devised Theatre
	2	Teatar improvizacije
	3	Teatar potlačenih
	4	Dramaterapija
	5	Plesna terapija
	6	Psihoterapija
	7	Interaktivno pozorište lutaka

Napomena: Ovo je samo numerička lista i ne predstavlja prioritet nekih odgovora.
Izrada ovog okvira zasnivala se na učestalosti i ponavljanju odgovora stručnjaka ili citiranja literature, u kontekstu istraživačke analize projekta YOUSTAR.